

Inventering av hållning och uppfödning av viltfågel i Sverige

Sofia Wiberg & Stefan Gunnarsson

I många europeiska länder håller man fåglar av vilda arter i fångenskap. En stor del av uppfödningen är för att öka den jaktliga avkastningen, men den är även till för att användas vid träning av fågelhundar och för att förstärka den naturliga populationen av vildfågel. I Sverige rör det sig framför allt om arterna fasan, gräsand och raphöna, men uppfödning av andra arter såsom tjäder, orre, vaktel och ripa förekommer. Viltfågeluppfödning innebär att kycklingar eller ällingar föds upp i fångenskap under några veckor för att sedan släppas ut i naturen. Kycklingarna eller ällingarna hålls i hus från kläckningen och får efter ca 1-2 veckor tillgång till voljär. Avelsfåglarna hålls i burar eller voljär, vilket kan variera mellan avelssäsongen och övrig tid av året.

I Danmark sattes omkring 1,5 miljon uppfödda viltfåglar ut under 2004, och i Storbritannien uppskattas den årliga utsättningen av fasaner till omkring 40 miljoner. Danmark är det enda land i Skandinavien där viltfågeluppfödning detaljregleras i en egen föreskrift. I Sverige har man hittills endast delvis känt till omfattningen av uppfödningen. Den svenska viltfågeluppfödningen är sparsamt reglerad i lagstiftningen och de lagar som finns är av generell karaktär.

Syftet med denna studie var att undersöka omfattningen av viltfågeluppfödning i Sverige, med fokus på djurhälsa och djurskydd. En enkätundersökning genomfördes 2006 bland landets registrerade viltfågeluppfödare gällande förhållandena 2005, och med ledning av enkäten genomfördes besättningsbesök på sex gårdar under 2007. Vid besättningsbesöken noterades information om inhysningen, foder och vatten, nedsmutningsgrad, smittskyddsrutiner, journalföring och sjukdomsprofylax hos kycklingar/ällingar och avelsfåglar. Dessutom gjordes en klinisk undersökning av 40 kycklingar eller ällingar.

Enligt enkätsvaren hölls det under 2005 ca 131 000 fasankycklingar, 150 000 ällingar och 30 000 raphönskycklingar av uppfödarna, och sammanlagt sattes ca 190 000 fåglar ut. Fåglarna utfodras uteslutande med kommersiellt foder, och omkring hälften av fasan- och raphönskycklingarna får tillägg såsom t.ex. hackat ägg till fodret. Änderna har enligt enkätsvaren få sjukdomsproblem och behandlas i liten utsträckning med medicin. De i enkäten vanligast rapporterade sjukdomsproblemen hos fasan och raphöns är symptom på gapmask och diarré. Omkring 75 % av fasan- och raphönskycklingar avmaskas, och medel mot koccidier används till omkring 80 % av fasankycklingarna och ca 50 % av raphönskycklingarna. Antibiotika används i omkring en fjärdedel av fasan- och raphönsuppfödningarna. Hackning uppges vara vanligt förekommande, och förebyggande åtgärder i form av t.ex. näbbring används bland fasan- och raphönskycklingar. Förekomst av hackning har enligt litteraturen ett nära samband med belägningsgrad och miljöberikning.

Vid besättningsbesöken fann vi tunn befjädring runt ögonen på ca 4 % av undersökta ällingar, och runt ögon och på halsen på ett fåtal, vilket skulle kunna vara en följd av att

ällingarna hackar på varandra. Nästan 25 % av undersökta ällingar hade dessutom förhårdnader i huden under fötterna, vilket troligen berodde på underlaget. Djurägarna behöver engagera veterinärer och andra sakkunniga för konsultation i större utsträckning än i nuläget, något som kanske delvis måste initieras av näringen själv. Studien visar att det sannolikt finns behov av ett mer detaljerat regelverk och att fler undersökningar av hur uppfödningförhållandena påverkar djurhälsa och djurskydd bör göras. De områden där vi anser att den vetenskapliga kunskapen behöver öka är:

- Inhysning av avelsfåglar
- Hälsostatus hos avelsfåglar
- Miljöberikning hos ällingar och avelsänder
- Hälsa hos kycklingar/ällingar – fötter hos ällingar, möjlig hackning bland ällingar
- Medicinanvändning
- Kontakt och utfodring efter utsättning